

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

9. APRILA

STEV. 15

Sladkorna pesa

Že v zadnjih dveh šankih v »Domoljubcu« smo se seznanili s pridelovanjem sladkorne pese pri nas, sedaj pa še nekaj o škodljivih vplivih nepravilne setve in gnojenja sladkorne pese.

Zelo važna pri setvi sladkorne pese je razdalja med posameznimi bilkami. Najprimernejša je razdalja 40 cm. Nekateri pravijo, da se pesa, ki je sejana v široki vrsti, lažje okopava s plugom. To mišljenje pa ni pravilno, ker se morajo noži okopalnika na vak način postaviti blizu pesinih vrst, ker sicer ni vsa zemlja med posameznimi vrstami okopana.

Sladkorna pesa mora s svojim listjem pokriti vso zemljo med vrstami, prej nego nastane suša, ker s tem zmanjša izparivanje vode iz zemlje.

Sladkorna pesa, ki je sejana v široke vrste, stvarja tudi preveč celuloze, a manj sladkorja, zaradi česar je pesa lažja, kar je škodo kmetovalcu in sladkorni tovarni.

Važno je tudi pravilno gnojenje sladkorne pese. Nekateri dodajajo samo fosfor, drugi dušik, a kalija pa ne, in ravno kalij je zelo važen pri prehrani biljke, ker kalij stvarja v pesi sladkor. Kot dušikovo gnojilo je odličen apneni dušik. S počasnim njegovim delovanjem postanejo bilke čvrste in lepše, ker je v apnenem dušiku vezan dušik z apnom in voda ga ne more iz zemlje izprati. Najbolje je, da se gnoji z dušikom, listorjem in kalijem, ker brez teh hranilnih snovi ne bomo dosegli zaželjenega uspeha.

Sladkorna pesa je dvoletna rastlina in daje torej šele v drugem letu seme. Včasih pa že v prvem letu cveti in daje seme, kar je posledica prekinjene vegetacije. Glavni vzrok prekinjene vegetacije pri sladkorni pesi je mraz, če je pesa prerano posejana. Če mraz 0° C lahko deluje v tej smeri. Torej sladkorna pesa, ki izraste v seme, daje manjšo količino korenja in sladkorja. So pa tudi gotove rastline, ki nasledujejo to svojstvo, seme takšnih biljk se ne sme sejati.

Pa tudi gnoj vpliva na evtetno sladkorne pese v prvem letu. Posebno enostransko gnojenje z dušikom in to zlasti, če gnojimo s čilskim solitrom, ki deluje hitro in povroča bujno rast in cvetnjo v prvem letu. Medtem gnojenje z apnenim dušikom ne vpliva toliko negativno, ker ta dušik deluje počasi.

Večja razdalja med bilkami vpliva tudi pozitivno na tvorbo semena. Važno je, da sladkorno peso zgodaj razredčimo, ker potem sladkorna pesa lažje razvije svoj koren v globino. Na ta način lahko pesa iz večje globine privleče vlago za časa hude vročine in suše.

Iz vsega tega sledi, da ne smemo sladkorne pese prezgodaj sejati, dokler sta še zemlja in zrak hladna, in to ne pred 20. marcem, a v naših hladnejših predelih ne pred 10. aprilom.

Tisto peso pa, ki stvarja že v prvem letu cvetje, jo moramo populiti kmalu in pohraniti svinjam, ker je sicer korenje zaradi nakopičenja celuloze preveč trdo.

Več svinj moramo rediti

Sedanja vojna in z njo zvezani pojavi, predvsem otežkočena izmenjava blaga in livl med posameznimi deželami, so nas opozorili na stvari, o katerih prej nismo razmišljali.

Nekdanjo svobodno mednarodno trgovino je zamenjalo načelo, da je vsakemu

narodu edino to zagotovljeno, kar sam pridelal in izdelal.

Narodno gospodarski strokovnjaki, predvsem pa ustanove, ki jim je naložena skrb za prehrano ljudstva, so zaradi vsak dan večje negotovosti glede možnosti uvoza živil začeli posvečati pažnjo domači

kmetijski proizvodnji. Skušali so ugotoviti, koliko znaša potreba oziroma poraba posameznih živil pri nas, v koliki meri je ta potreba krita z domačo proizvodnjo, in ali obstoji možnost, da se domača proizvodnja živil, ki jih dozdej nismo pridelali dovolj, poveča v toliki meri, da bi mogla kriti vse potrebe.

Pri teh računih je prišlo do ugotovitev, ki našemu slovenskemu gospodarstvu niso ravno v čast. Recimo, kar zadeva na primer svinjerejo:

Dognano je namreč, da slovensko kmetijstvo proizvaja mnogo premalo svinj, da bi moglo kriti domačo potrebo masti, čeprav so naša kmetijska gospodarstva po svojem ustroju predvsem za svinjerejo zelo primerna.

Po statističnih podatkih je ugotovljeno, da se na ozemlje naše banovine uvozi vsako leto veliko živih svinj in svinjske masti, v skupni vrednosti mnogo milijonov dinarjev.

Ves ta denar bi lahko ostal doma, pri nas na Slovenskem!

In še nekaj: ali si moremo predstavljati, v kako zadrego glede masti in mesa bi prišla Slovenija, če bi postal uvoz iz ostalih delov države nemogoč zaradi izrednih prilik, v katerih se nahajamo?!

Dolžnost vseh slovenskih kmetovalcev je, da posvetijo prašičjereji več pozornosti ko doslej!

Zato opozarjamo:

Na vsaki slovenski kmetiji in pri vsaki hiši, kjer je le košček zemlje, moramo letos rediti svinje. Da bo dovolj mladih živali na razpolago, pripustite letos čim največ svinj za plemel Plemenske svinje, ki bodo ali so že skotile zdaj spomladi, pripustite letos še drugič!

Kako bomo svinje pravilno in poceni redili in krmili, o tem boste dobili dovolj pisanega v »Oraču«, za zdaj je najvažnejše, da število svinj na naših kmetijah letos kar najbolj zvišamo.

Valjenje

Najugodnejši čas za valjenje je zgodnja spomlad, in to meseca marec in april. Piščanci, izvaljeni najkasneje v aprilu, se ob prvi spomladanski paši dobro razvijejo ter utrdijo za poletno vročino. Kasni piščanci ob poletni vročini slabo rastejo, še važnejše je zgodnje valjenje za nesnost jarkice. Jarkice namreč, ki so izvaljene že v aprilu, se do zime toliko razvijejo, da začno nesti še pred zimo, t. j. najkasneje v novembru. — Takšne jarkice vam bodo nesle vso zimo. Pozno izvaljene jarkice pa začno nesti šele prihodnjo spomlad; tako jih moramo celo zimo krmiti, koristi pa nam ne dajo nobene.

Za valjenje moramo izbrati jajca od najboljših kokoši, ki so, pasemsko čiste, dovolj težke in za katere vemo, da so dobre nesnice. Kdor pa še nima čiste pasme štajerskih kokoši, bo spomladi naročil valilna jajca pri občini odnosno pri banski upravi. Jajca za nasad morajo biti stara največ 14 dni. Starejša jajca se slabo valijo. Jajca za nasad morajo imeti pravilno jajčjo obliko, biti morajo srednje debela in čista.

Za valjenje je edino priporočljiva naravna koklja. Umetnega valjenja v valilnih

aparatih se moramo izogibati. Ker je štajerska kokoš navadno slaba koklja, si pomagamo s puro. Če pura sama ne kvoče dovolj zgodaj spomladi, jo k temu prisilimo. Puro namreč prisilimo, da sedi v gnezdu, na ta način, da obtežimo pokrov na gnezdu s kamenjem. V gnezdo pa položimo nekaj umetnih jajc iz gline ali porcelana. Vsak dan puro enkrat nakrmimo. Čez pet dni bo pura že prava koklja. Sedaj ji podložimo jajca za valjenje. Puri lahko podložimo do 25 jajc naenkrat, koklji po 12 do 14.

Gnezdo za valjenje moramo napraviti na skritem mračnem prostoru, kjer imajo koklje popoln mir. Ne sme pa biti ta prostor vlažen ali na prepihu, posebno če je gnezdo kar na tleh.

Ko se piščanci izvalijo, jim prvi dan ne damo nobene hrane, pač pa se pobrigamo, da dobijo takoj toplo mesto. Prva hrana za piščance je prosena kaša; pozneje drobtinice kruha, žgance iz kaše otrobov in kislega mleka. Najboljša hrana za piščanca je mleko, naravno, posneto ali kislo. Piščance naj po svoji volji vodi koklja-vodilja; čim več so mladi piščanci zunaj v naravi na paši, tem bolj bodo zdravi in odporni. G. A.

Opozorilo kmetovalcem

Huda zima pred letošnjim januarjem je škodovala ozimne posevke, a še bolj je škodila koruzi za seme, tako, da bo letos koruza slabo klila. Da bi se naš slovenski kmet obvaroval škode, ki mu preti s te strani, ako bi zasejal koruzo, ki ne bi vzlila in bi polje ostalo brez nje, se opozarja na sledeče:

1. Za seme naj vzame naš kmet le ono koruzo, ki jo je prezimil v toplejših shrambah, kjer je bila vsaj deloma obvarovana od mraza. Ker prehud mraz uniči klico v koruzi in če takšno zasejemo, ne vzkali, ker ji je mraz uničil življenje. Od koruznih storžev se vzame seme le iz sredine storžev, kjer so najboljša zrna; gornji in dolnji kraj storža pa moramo odtrgati. Od tega semena moramo vzeti 100 zrn in jih dati na krožnik v mokro krpo, na toplo mesto, kjer se voda doliva tako, da je koruza vedno mokra. Čez 5 do 8 dni se vidi, koliko

zrn je vzkliko. Ako je vzkliko samo 50%, potem moramo vzeti dvojno količino semen za setev, kolikor se navadno vzame; ako je vzkliko samo 25%, potem moramo vzeti štirikratno količino itd.

2. Ako smo imeli koruzo čez zimo v večjih kupih, potem moramo za setev koruze vzeti seme iz sredine kupa, ali pa z južne strani. Na severni, hladni strani, je gotovo izgubila koruza kaljivost.

Upoštevanje kaljivosti pri koruzi je zelo važno. Bil je že slučaj, da je od zasejane koruze niklo le 10%; to se je zgodilo leta 1929 v Slovenski Bistrici. Dolgo časa niso vedeli, kaj je bil vzrok, šele kasneje so uvideli, da je mraz uničil skoraj vse klice in koruza ni vzkalila.

Zato shranjujte vso koruzo, ki jo boste prihodnjo spomlad posejali, v dovolj zavarovanih prostorih od mraza.

Inž. Kincl. H.

Nekaj praktičnih gospodarskih nasvetov

Uporaba kosti v gospodarstvu. Kosti vsebujejo mnogo hranilnih snovi, pa kljub temu jih ne znamo racionalno uporabljati. Dobro in koristne so za rastline in za živino. Najprej se kosti zmelje in razkroji v žvepleni kislini, pa se jih na ta način uporablja kot umetni gnoj. Surova kostna moka pa kot dodatek ostali hrani v znatni meri dviguje nosivost kur.

Driska pri kokoših. Ta se pojavlja največkrat sedaj spomlad pri spremenljivem vremenu. Zdravi se z železno vodo, katero napravimo na ta način: $\frac{1}{2}$ kg zelene galice raztopimo v 5 l navadne vode. To raztopino dajemo kokošim piti. To zdravilo zaustavi drisko v enem do dveh dneh.

Uničevanje mahu na naših travnikih. Mah je najbolj razširjen in najškodljivejši plevel na naših livadah. Vzrok, da so naši

travniki tako zelo zamahovljeni, je v tem, da se naše livade malo negujejo in malo zračijo. V zemlji ni zraka, ker se vleže; dobrih trav ni, a mah se vedno bolj širi. Če je premalo zraka v zemlji zaradi vode, potem moramo najprej vodo odvajati. Vsako leto moramo naše livade prezračiti s travniškimi branami, ali vsaj z ročnimi grabljami. K nakupu travniške brane prispeva banska uprava polovico od nabavnih stroškov. Povleči moramo sedaj spomlad travnike vzdolž in počez s travniško brano. Pa tudi gnojiti moramo naše pašnike; najbolje je jeseni. Najprej se raztrosi kompost, nato se zmeša Thomasova moka s kajnitom in skupno posiplje po travniku. Pri ustanavljanju novih travnikov ali pa pri obnavljanju starih, moramo paziti da pomešamo travnata semena z deteljo v razmerju 85% travniških semen in 15% deteljnih.

O prehrani domačih živali

Naši predniki so hranili živali v glavnem na paši, to je bilo ekstenzivno hranjenje. Danes mi vzgajamo živino intenzivno, privežano v hlevu in na omejenih travni-

kih. To intenzivno odgajanje ima precejšnje prednosti.

Vsi proizvodi: mleko, meso, jajca itd. se stvarajo v živalskem telesu iz hrane. Pri

hrani pa moramo vedeti, kakšen sestav ima in koliko velja.

*

Poglejmo, kaj vendar potrebujemo za tvorbo mesa, jajc itd. Vzemimo svinjo. Ona nam da meso in mast. Meso vsebuje 75% vode in 25% drugih snovi. Od teh je beljakovina z 9% najvažnejši sestavni del. Torej kako naj hranimo? S koruzo in ječmenom. Oboje ima samo okoli 8% beljakovin in okoli 90% ogljikovih hidratov. A od teh 90% lahko koristno uporabimo samo okoli 30%, vse ostalo odpade kot brezkoristno. Živina se počasi redi, a hrana je draga, ker se daje preveč hrane. Najti moramo torej hrano, ki ima več beljakovin, in to je ribja moka (60%), mesna moka (65%), krvna moka (90%). Važno je tudi, da pomešamo jako hrano z apnom. Klajno apno je posebno važno za brejo živino, za zdravo in močno gradnjo kosti.

Velikokrat se žuje tudi beseda vitamin. Ako imamo polnovredno hrano, ki ima vse hranilne snovi, vendar je potrebno, da hrana vsebuje tudi vitamine, če hočemo, da bo živina zdrava. Danes poznamo v glavnem 6 vrst vitaminov. Izvor vitaminov za naše domače živali je paša; pa tudi mleko jih vsebuje. V industrijskih odpadkih, slami in kislem senu ni dovolj vitaminov. Veliko količino vitaminov vsebuje ribja mast in surova krmilna pesa.

Največ vitaminov potrebujejo mlade živali, ki rastejo, stare pa v dobi nosečnosti (brejosti) in pri proizvodnji mleka. Pri mladih živalih primanjkuje vitaminov največkrat pri odstavljanju, ko jih hranimo s pastiriziranim ali kuhanim mlekom.

Torej dajmo našim domačim živalim poleg težke hrane tudi hrane, ki vsebuje vitamine, tako bodo zdrave in odporne proti boleznim.

Gospodinja in velika noč

Teden pred veliko nedeljo je teden dela in čiščenja. Kot pred božičem se tudi sedaj vsak kotiček veseli, da bo čist, pometen, vse pospravljeno in ves dom v redu.

Zadnje dneve pride peka kolača. Letos morda vse v manjšem obsegu kot druga leta, ko je bilo še vse bolj poceni in se je tudi vse dobilo. Pa vendar bo marsikatera pekla, kuhala šunko, saj mora proslaviti te velike dni.

Gospodinja! Bodi pri vsej pridnosti v teh dneh tudi — dobra plemenita!

Gotovo je v vasi družinica ali stara ženica, ki nima perišča moke niti za sok, nima suhega svinjskega uhlja, ki bi ga skuhalo in tako proslavila na zunanje veliko noč in njene stare običaje.

Ti pa imaš v skrinji moko, ne preveč, ker preveč ni nikoli. Imaš v kašči ali pod dimnikom lepe kose posušenega, pozimi zaklanega prašička! Kaj, ko bi se v tvojem srcu zganila dobra misel in bi dala nekaj od teh svojih zalog tej ubogi ženi? Ko bi ta veliki praznik proslavila tudi s svojim dobrim delom. Saj ni treba tega obešati na veliki zvon, ker bi morda kdo nevoščljivcev rekel, da imaš toliko, da razmetavaš. Naredi to skrivaj, daj tako, da ne ve levica, kaj da desnica. Če pa je ta sirota v vasi stara in ne more sama peči, daj ji od svojega kolača. Kos

kolača in malo kuhane svinjine se tebi ne bo poznalo na tem svetu, a prav gotovo na onem, ko bo Bog sešteval tvoja dobra dela in s temi odtehtal slaba.

Ne misli: Kaj bo pa za nas. Imam otroke, ki bi pojedli vola in vedno zmanjka, a nič ne ostane. Ne bom dajala, škoda! Mar pojemo sami! Bo to dovolj močno opravičilo pred tvojo vestjo in klicem, ki je morda v tvojem srcu, klicem po kakem dobrem dejanju?

Stara mati mi je pravila, da včasih na veliki teden niso spodili prav nobenega berača, in ko so pekli potice, so naredile vaške gospodnje tudi hlebčke za siromake. In gotovo ni nobena gospodinja osirotela, in gotovo niso bili njenj otroci lačni zaradi teh podarjenih hlebčkov. Ljudje pa so bili blažjega srca kot so danes. In morda tudi srečnejši, kot so v naših časih.

Danes seveda ne moremo peči za druge, ker je beračev mnogo več, a razmere slabše kot so bile pred petdesetimi leti. Namesto desetih dobrot revežem starih krščanskih gospodinj, naredi ti eno. Da bo praznik Vstajenja, praznik tudi v tvojem srcu.

Ko boš svoji družini na veliko nedeljo delila blagoslovljena jedila, boš imela blago zavest, da ima v koči koncem vasi tudi vedno samotna in zapuščena

ženca blagoslov, ki si ga ji dala ti in da si ji ti pripravila vsaj malo veselo velikonočno nedeljo.

Ena zahvala, ena molitev te revne starke bo morda zalegla več, kot vse pohvale in vsi pokloni tvojih bogatih znancev, ki pridejo v tvojo hišo za praznike. Če imaš za nje polne mize, imej še za siromaka drobtinico s te polne mize.

Vsak praznik ni samo praznik za naše telo, ampak naj bo praznik tudi v naši duši in ta bo večji, če bo v duši vse svetlo in čisto v zavesti dobrih in plemenitih dejanj. »Odpri srce in odprte roke, imej za trpečega brata.«

Življenje je krško in vendar dovolj dolgo, da prinese marsikako spremembo v človekovem življenju. Imaš otroke in tvoje dobro delo bo za njih blagoslov in njim v srečo. Saj, kdor posodi ali daruje v božjem imenu, mu bo povrnjeno z bogatimi obrestmi! L. G.

KUHINJA

Nadevani slaniki. Dva dni namočene slanike osnažim in prerežem po dolgem. Dvema rumenjaka primešam žlico drobtin, zelenega petršilja, muskatovega cveta, malo gvirca. Te snovi dobro zmešam. Mešanico namažem po notranji strani slanika, zvijem skupaj, povežem z nitko in jih na surovem maslu ali na olju lepo rмене zapečem.

Polivka iz pora. Par korenin skuham do mehkega v slani vodi. Kuhano por odcedim in osvežim z mrzlo vodo ter ga prav na drobno sesekljam. Sesekljan por, ki naj ga bo za dve žlici, denem na zarumenelo prežganje, zalijem z juho in pustim dobro prevreti. Proti koncu kuhanja okisam por s kisom in dam s praženim ali pirè krompirjem k govedini na mizo.

Mrzla sardelina polivka. Štiri ali pet sardelic osnažim in pretlačim ali na drobno sesekljam. Troje kuhanih rumenjakov stlačim in dobro zmešam z žlico kisa. Sardelice in rumenjake spojim, še zmešam in zalijem z vodo in kisom v toliko, da postane omaka primerno gosta. Kuhane beljake drobno sesekljam in primešam sardelam z jajci. Mrzlo sardelino omako dam k pečenim ribam na mizo.

Postna zelenina juha. Korenino zelene olupim ali ostržem, dobro operem in zrežem na rezine ali na kocke. V kozici

razbelim koš surovega masla ali masti, pridenem sesekljane čebule in sesekljane zelenega petršilja. Na tem dušim zeleno do mehkega. Dušiti se mora počasi. Zmeščano zeleno zalijem s krompirjevo ali s kropom in zabelim s temno rmenim prežganjem. Ko juha že nekaj časa vre jo osolim in zlijem na opečene žemlje. Namesto žemelj zakuham na taki juhi riž ali kakršne koli žličnike ali cmoke.

Grahova postna juha. Grah skuham do mehkega. Kuhanega pretlačim z vode v kateri se je kuhal. Posebej skuham par pesti ječmenčka, ječmenček in pretlačen grah spojim in denem na bledormeno prežganje v kateri sem zarumenila sesekljano čebulo in zelen petršilj. To pustim še 10 minut vreti, nakar dam kot postno juho na mizo.

Pečena riba. Ribo osnažim tako, da ji na mokri deski ostržem luskinge in sicer od repa proti glavi. Potem prerežem ribi trebuh od glave do repa in ji odstranim čreva in drob. Žolč previdno odstranim od jeer. Ribo osušim in nato osolim. Nasoljeno ribo povaljam v moki zmešani z drobtinami. V ponvi razbelim olje, pridenem narezano čebulo, vložim ribo in jo pečem v precej vroči pečici 15 do 20 minut.

Pečeni slaniki. Slanike denem v mlačno vodo. V vodi katero drugi dan premenjam, jih pustim dva dni. Potem slanike osnažim in zrežem na kose. Te kose povaljam v moki, jih potrese s sesekljanim zelenim petršiljem in jih spečem na olju ali na surovem maslu. Pečene slanike naložim na kuhano kisel zelje in dam kot samostojno jed na mizo.

Zemljin ponvičnik za v juho. Dve žemlji obrabim in jih zrežem na rezine ter namočim v mrzlem mleku. Posebej zmešam žlico surovega masla ali toliko moska s tremi jajci. Mešanico pridenem drobno sesekljanega zelenega petršilja, ščep soli, ožete žemljice in pol žlice moke. Kozico dobro namažem z maslom, zravnam zmes po njej in spečem v pečici. Pečenje zrežem na poševne kose in vlijem nanje vrele juhe.

Domača lekarna

Črv v prstu. Zmešaj česna in medu in naveži. Ali skuhaj ovsu, postavi lonček v vroč pepel in drži prst v njem. Bolečine nehajo, če zavreš olja in vrtnične liste in navezuješ vroče ali držiš prst v njem, Ne

bi prišlo do črva in zanohtuine, če bi si ženske po vsakem zaškalenj ali vbodu razkužile roko v kropu ali z limono, kisom, česnom. Tako pa se ne zmeni za malenkost in potem toliko trpljenja.

Podganji strup je posebno hud. Dekle, katero je ugriznila podgana v prst, je dobila čez nekaj let hude bolečine z znaki zastrupljenja. Zdravniki v bolnici so v roki spoznali posledice podganjega strupa. V nehotelu so imeli v kleti posodo z jagodami. Podgane so oblezne jagode in trideset oseb je obolelo zaradi zastrupljenja.

Odvajanje ni v redu. Veliko ljudi toži o tem, poskuša razna odvajala, troši veliko denarja in si kvari še bolj prebavila. Saj more vsako odvajalo imeti kaj močnega v sebi. Čreva se pokvarijo z močnimi odvajali se vredi lahka sluzasta prevlaka črev. Odvajanje je treba urediti tako, da delujejo čreva brez pritiska umetnih sredstev. Včasih pomaga sprememba zraka, sprememba vode. Kdor pride v Ljubljano pravi, da ga žene nekaj dni, dokler se ne privadi vode. Če piješ zvečer in na tešče vodo se omeji v životu. Star zdravnik je svetoval zaprtnjakom, da naj spremenijo hrano. Učil je: Naravna živila ne sestojijo samo iz snovi, ki jih prevzame in izkoristi telo ampak imajo v sebi tudi snovi, ki so neprebavljive in jih vrže telo iz sebe. Te gmote, pomešane z izvlečkom črevesne sluznice in prebavilnih žlez tvorijo blato. Dasi niso neprebavljive snovi koristne za našo prehrano, jih vendar ne moremo smatrati za brezkoristne, kajti, ravno te neprebavljive snovi podražajo črevesno sluznico k delovanju. Če pa uživaš

hrano, ki ne naredi zastankov, kakor mleko, jajca, meso, potem se ustavi delovanje črev in tožiš: zaprt sem. Nasprotno je pri prehrani, ki pušča dosti zastankov. Posebno jedila, ki so bogata na vodi kakor kumare, buče, sadje, zelenjava, sočivje. Imamo živila, ki vplivajo samo od sebe na odvajanje kakor kava, sadna kislina, med itd. Zaprtnikom je priporočil zdravnik: zjutraj belo kavo s črnim kruhom, dosti masla in malo medu. Popoldne pol litra zmetke. Opoldne poleg navadne juhe polento, zelenjavo in kuhano sadje. Popoldne zopet kava z maslom, dve uri potem par jabolok in črn kruh z maslom. Preden greš v posteljo, dve žlici kuhanih smokev in čespej. Taka prehrana je uredila marsikomu prebavo. Če te ni bilo uspeha, je naročal zdravnik še vsak dan večkrat malo sladke limonade, jabolko pred kosilom, zvečer kupico piva, slanik ali sardelo.

Kdor čuti, da je zapečen, naj ne uživa nič gostega, pač pa večkrat malo močno oslajene tople vode ali bele gorke kave. Če boli v črevesih zaradi zadelanega blata, užij par žlic lanenega olja, devaj si gorke mokre obkladke, ki mošijo. Če je nujno, tudi klistir. Če ni boljše pošlji po zdravnika, da ne pride kaj hujšega. Kdor se postji takoj, ko vidi, da zastaja odvajanje, že pride še na red, kdor pa je naprej in še težke jedi doživi lahko polom. Vsakdo ve, da je treba svežega zraka, da delujejo čreva v redu, oslabiljenim črevam pa je treba počitka, da delujejo. Tako ne ugaja vsem enak način. Občutljiva čreva se zapro že, če ni tisti kraj ki je vsakomur potreben, kakor je treba.

Stolček za našega najmlajšega

Po kmetskih domovih, kjer imajo žene polno dela v gospodinjstvu in na polju, je vprašanje otrokovega odvajanja resna zadeva. Žal, da si mnoge kmetijske matere tega vprašanja ne vzamejo preveč k srcu in prav nič grdo in nehigienično se jim ne zdi, če otrok opravlja svojo potrebo sredi sobe, na pragu, v kuhinji ali okrog hiše. Za vsako tako mater, ki to dopušča, je kaj slabo pričevalo, da bo vzgojila svoje otroke tako, da bodo lahko živeli tudi med drugimi ljudmi, če bodo šli po svetu.

Kakor ima odrasli človek nekak red v prehrani, tako bi ga moral imeti tudi dojenček. Če pa je prehrana urejena, tedaj nam je skoraj natančno mogoče ugotoviti, kdaj bo otroku potrebno iti na stran. Sprva, že po šestih mesecih starosti, ponudimo otroku po dvakrat na dan posodo, pozneje mu napravimo mali stolček, kakor ga vidite na sliki, in tu naj sedi in se

igra, dokler ni opravil svoje potrebe. V takem stolčku otroci kaj radi sede, saj jim je bolje kakor marsikje drugje.

Izvedba takega stolčka, ki bi ne smel manjkati prav v nobeni hiši, kjer so mali otroci, je kaj lahka. Vsak oče ali mati ga lahko sama naredi ali pa morda starejši brat ali pa sestra. Saj ni treba, da je lepo izdelan in izglajen, da le služi svojemu namenu. Če bomo naredili tak stolček že takoj za prvega otroka, tedaj ga bodo uživali še vsi naslednji otroci. S tem bo materi prihranjenega veliko dela, nikoli se ji ne bo treba sramovati pred drugimi, ko bo vedno čisto v hiši in okrog nje. Otroci se bodo sami navadili na red in snago. Stolček postavimo v sobi na tako mesto, kjer pozimi otroku ne bo mráz in ne bodo hodili drugi okrog njega in ga motili.

Megličeva.

Pridelujmo več zelenjadi

Ta klic velja v sedanjem času, ko je za brano vse težje vsem našim družinam, ki zmorejo vsaj košček zemlje.

Predpogoj za uspešno pridelovanje vrtnin pa je znanje, kako je treba z eno in drugo rastlino ravnati, kakšne vrste gojiti, kako in kdaj sejati, presajati in spravljati pridelek in še marsikaj.

Vsa ta navodila obsega knjiga z zgoraj navedenim naslovom, ki jo je spisal referent za vrtnarstvo pri kr. banski upravi v Ljubljani, naš znani vrtnarski strokovnjak, g. inž. Ciril Jeglič.

Prikupna knjiga, tiskana na finem papirju obravnava na 132 straneh najprej »Splošna navodila« za ureditev in obdelavo domačega vrta, zatem pa pouk o pravičnem pridelovanju in najbolj priporočljivih vrstah posameznih vrtnin, ki jih opisuje v poglavjih: Kapusnice, Koreničnice in gomoljnice, Solatnice, Špinačnice, Stročnice, Plodovke (t. j. paradižniki, kumare itd.), Čebulnice Trajnice in Dišavna zeljšča. Zadnje poglavje, pod naslovom »Kako bomo gospodarili« je posvečeno navodilom za ureditev vrtnega gospodarstva in pridelovalnega načrta v stremiljenju za čim donosnejšo izrabo zemlje.

Besedilo spremlja in ponazorjuje množica slik (105) najboljših vrst vseh važnejših opisanih vrtnin.

Knjigo »Pridelujmo več dobre zelenjadi« je izdala in založila Kmečka zveza v Ljubljani ter s tem pokazala svoje hotenje, praktično pomagati tudi pri kmetijsko-strokovnem napredku našega naroda.

V primeri z obsegom in bogato vsebino je cena knjigi izredno nizka: v knjigarneh 10 din, pri skupnih naročilih potom krajevnih kmečkih zvez pa samo 12 din, s poštnino vred.

Potrebno bi bilo, da bi ta knjiga našla pot v slednjo slovensko hišo ter pomagala dvigniti naše, do zdaj zanemarjeno domače vrtnarstvo in s tem v veliki meri odpomoči tudi težavam prehrane našega ljudstva.

Sejmi

do 20. aprila:

15. 4.: živ. Lesce, Vrhnika; živ. in kram. Bučeca vas (?), Škocjan; svinj. Središče; živ. in kram. Soštanj, gov. in kram. Ptuj; živ. in kram. St. Janž pri Dravogradu; živila in prašiči Trbovlje; svinj.

Dol. Lendava. — 16. 4.: živ. in kram. St. Vid pri Stični, Ziri; živ. Ljubljana; živ. in kram. Razkrižje; svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje; gov. in kram. Križevci. — 17. 4.: živ. in kram. Polšnik; živ. Smihel-Stopice; živ. in kram. Grahovo, Nova cerkev; gov. in kram. Kapele pri Brežicah; svinj. Turnišče. — 19. 4.: živ. in kram. Zagradec; živ. in svinj. Boštanj; goveji Trebelno, Dobje; svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

PRAVNI NASVETI

Obračanje na tujem dvorišču. J. J. P. Pravica obračanja voza po tujem dvorišču se da priposestvovati kot vsaka druga služnostna pravica. Če boste mogli dokazati, da ste to obračanje vršili že preko 30 let in se sosed temu ni upiral, ste s tem že služnostno pravico priposestvali. Če ste pa med tem dokupili nov travnik in hočete tudi pridelek tega dokupljenega travnika voziti preko sosedovega dvorišča, vam sme sosed to prepovedati, ker bi to bila razširitev služnostne pravice. Ne kaže drugače, kakor da se s sosedom zlepa dogovorite glede voženj z dokupljenega travnika, ker glede tega še nimate priposestvovane služnostne pravice.

Spor med posvojiteljem in posvojenim otrokom. A. U. B. L. Čeprav je prišlo med vašim posvojiteljem in vami do spora, še vedno velja posvojitev in lahko računate s tem, da ste edini zakoniti dedič in da morate prejeti najmanj polovico zakonitega dednega deleža, to je svoj nujni delež, ki znaša v vsakem primeru polovico premoženja posvojitelja. Poleg tega pa boste smeli od zapuščine zahtevati nazaj, kar ste v denarju vtaknili v hišo. Zato vam svetujemo, da potrpite in prenašate nadloge starosti posvojitelja. — Če pa le ne morete več živeti pod skupno streho, napravite medsebojen obračun in se začasno odselite. Posvojitvene pogodbe pa ni treba razdirati in bi jo mogla le sporazumno! Za vas je boljše, da ostane v veljavi.

Odškodnina za preiskovalni zapor. F. R. Po našem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju le neopravičeno obsojene osebe lahko zahtevajo od države povračilo imovinkse škode, ki so jo utpele zaradi neopravičene obsodbe, če je bila ta obsodba pozneje razveljavljena na podlagi obnove kazenskega postopanja zoper nje ustavljeno. Ako vas je res kdo lažno in zoper svoje prepričanje ovadil, da ste storili kaznjivo dejanje, lahko državni tožilec zoper njega začne

kazensko postopanje. Če bi bil ovaditelj nato obsojen zaradi lažne ovadbe, bi mogli od njega zahtevati povračilo škode, povzročene z lažno ovadbo.

Sosedova jama ob mej. K. M. Sosedova jama pušča vodo, da teče na vaš dvrt. Naznanili ste to na občino, a ni nobenega odgovora. Vprašate, kaj bi ukrenili. — Občina očitno smatra vaš spor s sosedom za zasebno zadevo, ne morejo mirno urediti, je za nje pristojno sodišče. Svetujemo vam pa, da še enkrat prosite občino za posredovanje in se skušate s sosedom zlepa pomeniti, saj je spor le malenkostnega značaja, zaradi katerega se res ne splača začeti pravde in z njo povzročati jezo, razburjanje in tudi stroške.

Obrtna šola. V. Z. E. Vprašate, koliko časa bi moral sin obiskovati obrtno šolo, niste pa povedali, katero obrtno šolo imate v mislih. — Državna moška obrtna šola na srednji tehnični šoli v Ljubljani traja tri leta. Če pa vprašate za kakšno drugo šolo, pa točno povejte, za katero bi radi zvedeli, koliko časa traja, ali pa vprašajte kar pri vodstvu dotične šole.

Kmečka zaščita. W. F. Če ste kmet v smislu predpisov uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov, ste glede dolga, ki ste ga napravili leta 1930 zaščiteni po navedeni uredbi. Zakaj vaš upnik sedaj toži na izročitev lesa, ni razvidno iz vašega pripovedovanja. Morda ste se pogodili, da mu les prodaste in da se kupnina poračuna za dolg. Ker tega niste povedali, bi bilo vsako dajanje nasvetov za pravdo zgolj ugibanje. Preberite tožbo in premislite, ali je bilo vse tako, kakor se trdi v tožbi. Če je bilo tako, bo verjetno najbolje, da se skušate z upnikom sporazumeti. Drugače pa povejte svoje ugovore pri razpravi.

Sosedove kokoši. T. T. Na podobno vprašanje, kakor je vaše, smo odgovorili v naši posvetovalnici 12. februarja t. l. na strani 52. Preberite! Pristavljamo še, da sosed nima prav, če trdi, da kokoš lahko hodi, kamor hoče. Njegova dolžnost je, da kokoš drži na svojem zemljišču.

Hranilec. B. J. D. Ni zakonske možnosti, da bi bili kot hranilec oproščeni orožnih vaj. Pač pa bo imela vaša rodbina ob času vaših orožnih vaj pravico do podpore, če bo zaradi vašega vpoklica ostala brez nujnih sredstev za preživljanje.

Družba D. D. Stavbni delavci bi radi ustanovili družbo in bi radi zvedeli vse

potrebno. — Niste povedali, v kakšno svrho hočete ustanoviti družbo. Morda imate v mislih kakšno gospodarsko zadrugo, na primer stavbno zadrugo ali kaj podobnega. Če je to tako, vam povemo, da more zadrugo ustanoviti najmanj deset oseb. Za navodila glede ustanovitve zadruge, pa zaprosite Zadrugno zvezo v Ljubljani.

Sinova dolžnost. D. I. Otroci so po postavi dolžni skrbeti za starše ki so v bedi. Dokler otroci morejo preskrbovati starše, jih ni dolžna podpirati občina. Z izgovorom, da je oče zanemarjal svoje dolžnosti napram otrokom, se otroci ne morejo izogniti postavnim dolžnostim vzdrževanja.

Sezonski delavec V. M. Obrnite se z vprašanjem, ki ste ga poslali nam, na najbližjo borzo dela (v Murski Soboti).

Težave s prevžitkarjem. M. N. Prevžitkarju ste dolžni dajati to, kar ste se v pogodbi zavezali. Če se niste glede služkinje ničesar dogovorili, je seveda niste dolžni plačevati. Sicer pa se ravnajte po navodilih, ki vam jih je dal sodnik, ki ste ga vprašali za sveto.

Delovni čas za vajenca. A. A. Š. Tudi za vajenca veljajo predpisi zakona o zaščiti delavcev in pa uredba o delovnem času. Po teh predpisih sme trajati delovni čas v obrtnih obratovalnicah največ deset ur na dan ali 60 ur na teden.

Zapeljana in prevarana. B. V. H. Ko sta se s fantom seznanila, vam je takoj govoril, da ste mu všeč in da vas bo poročil. Ko tem besedam niste takoj verjela, je hodil k vaši teti in tudi tej govoril, da ste mu všeč in da vas bo poročil. Zaradi tega zagotavljanja ste mu končno verjela in res mislila, da se bosta poročila. V času znanja vas je nadlegoval, kaj da se branite, saj vas bo gotovo poročil, tako da vas je končno zapeljal. Po tistem se je pa ohladil in vas začel zanemarjati. Zvedeli ste potem, da ima ta fant tudi druga dekleta, katerim je vsem obljubljal zakon, in se vsaki še vedno izgovarja, da jo bo že poročil, saj nista bila domenjena, kdaj bo poroka. — Nasedli ste, na žalost, kot toliko drugih, lahkoživcu. Imate pravico, d a zahtevate odškodnino za to, ker je po tem znanju vaša možnost možitve pač zmanjšana. Odškodnino za čast pa ne morete zahtevati. Sama bi jo bila obvarovala s tem, da bi živela po božjih zapovedih, saj ste se jih učila za življenje ne pa samo za šolo. Po toči ne pomaga zvonitil